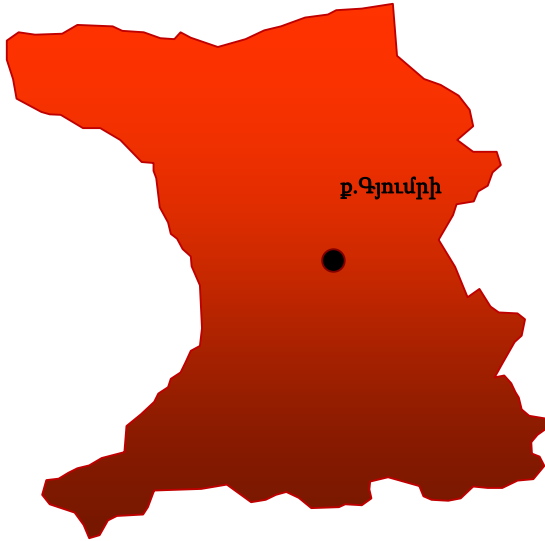

ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶ

Մարզկենտրոնը՝

ք. Գյումրի

Տարածաշրջանները՝

Արթիկ,
Ախուրյան,
Անի,
Ամասիա,
Աշոցք

Քաղաքները՝

Գյումրի,
Արթիկ,
Մարալիկ

Տարածքը	2 680 քառ.կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.0 %
Համայնքներ, 2017թ. տարեկգրի դրությամբ	79
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	128
Բնակչության թվաքանակը 2017թ. տարեկգրի դրությամբ	239.3 հազ.մարդ
այդ թվում՝	
քաղաքային	139.9 հազ. մարդ
գյուղական	99.4 հազ.մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	8.0 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	58.5 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	210 938.6 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր	78 162.7 հա

ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Հունվարի 1-ի դրությամբ

Քաղաքի անվանումը	Քաղաքի կարգավիճակ ստանալու տարեթիվը	Հեռավորությունը մինչև Երևան, կմ*	Մշտական բնակչության թվաքանակը, 1 000 մարդ				
			2013	2014	2015	2016	2017
Արթիկ	1945	100	19.5	19.1	19.0	18.8	18.4
Գյումրի	1840	118	121.3	119.9	119.0	117.7	116.0
Մարալիկ	1995	90	5.5	5.5	5.5	5.5	5.5

* Ըստ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարության ճշգրտված տվյալների:

ՀՀ Շիրակի մարզը գտնվում է հանրապետության հյուսիս-արևմուտքում:

Պետական սահմանով արևմուտքից սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսից՝ Վրաստանին, արևելքից սահմանակից է ՀՀ Լոռու մարզին և հարավից՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզին:

ՀՀ Շիրակի մարզը, լինելով ծովի մակերևույթից մոտ 1 500 -2 000 մ բարձրության վրա (մարզի 52 գյուղեր գտնվում են ծովի մակերևույթից մոտ 1 500-1 700 մ, իսկ 55-ը՝ 2 000մ բարձրության վրա), հանդիսանում է Հայաստանի ամենացրտաշունչ տարածաշրջանը, որտեղ ձմռանը օդի ջերմաստիճանը երբեմն հասնում է -46°C-ի:

Մարզի տարածքով են անցնում Հայաստանը Վրաստանին կապող գլխավոր երկաթգիծը և ավտոմոբիլային խճուղին: Այստեղ իրար են միանում Հայաստանի և Թուրքիայի երկաթուղային և ավտոճանապարհային ցանցերը:

Թուրքիայի հետ սահմանային Ախուրյան գետի վրա գործում է Ախուրյանի ջրամբարը, որն իր 526 մլն. մ³ ծավալով խոշորագույնն է հանրապետությունում:

ՀՀ Շիրակի մարզի արդյունաբերության առաջատար ճյուղերն են սննդամթերքի, ներառյալ խմիչքների, մանածագործական արտադրությունը և այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունը: Հայտնի են Արթիկի, Անիի տուֆն ու պեմզան:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով (մարզում գործում է օդանավակայան, որն ապահովում է օդային կապ արտաքին աշխարհի հետ):

2016թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

➤ արդյունաբերություն՝	2.8 %
➤ գյուղատնտեսություն՝	11.6 %
➤ շինարարություն՝	3.3 %
➤ մանրածախ առևտուր՝	3.8 %
➤ ծառայություններ՝	1.7 %

Մարզկենտրոն **Գյումրի քաղաքը** (2017թ. տարեսկզբին 116.0 հազ. բնակիչ) գտնվում է Երևանից 118 կմ հեռավորության վրա, բարձրությունը ծովի մակերևույթից շուրջ 1 550 մ է:

Քաղաքը գտնվում է Ախուրյան գետի ձախ ափին: Այն բնակչության թվաքանակով և իր նշանակությամբ շարունակվում է համարվել Հայաստանի Հանրապետության երկրորդ քաղաքը:

Արթիկ քաղաքը (2017թ. տարեսկզբին՝ 18.4 հազ. բնակիչ, Երևանից 100 կմ հեռավորության վրա) գտնվում է Արագած լեռնազանգվածի հյուսիս-արևմտյան լանջին, բարձրությունը ծովի մակերևույթից 1 760 մ է: Քաղաքով անցնում են Մարալիկ-Գյումրի երկաթգիծը և Ապարան-Գյումրի խճուղին:

Քաղաքի արդյունաբերական արտադրանքի հզորության հենարաններն են սննդի, ապակյա կաղապարների, մեքենասարքավորանքների և հատուկ նշանակության սարքերի արտադրությունը:

Մարալիկ քաղաքը (2017թ. տարեսկզբին՝ 5.5 հազ. մարդ, Երևանից 90 կմ հեռավորության վրա) գտնվում է Արագած լեռնազանգվածի արևմտյան լանջին, բարձրությունը ծովի մակերևույթից 1 920 մ է: Քաղաքով է անցնում Գյումրի-Թալին-Երևան մայրուղին:

Քաղաքում զարգացած են տեքստիլ արդյունաբերությունը, շինանյութերի արդյունահանումը և գյուղատնտեսությունը:

ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ¹
Գյումրի	116 031
Արթիկ	18 414
Մարալիկ	5 462

ԳՅՈՒՂԵՐ

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ²
Ախուրյանի տարածաշրջան		
1	Ազատան	5 676
2	Ախուրիկ	1 234
3	Ախուրյան	9 613
4	Այգաբաց	806
5	Առափի	1 917
6	Արևիկ	1 851
7	Բայանդուր	735
8	Բասեն	1 780
9	Բենիամին	720
10	Գետք	596
11	Երազգավորս	1 665
12	Լեռնուտ	156
13	Կամո	1 508
14	Կապս	926
15	Կառնուտ	1 134
16	Կարմրաքար	44
17	Կրաշեն	282
18	Հայկավան	1 538
19	Հացիկ	1 010
20	Հացիկավան (Մայիսյան կայարան)	-
21	Հովունի	698
22	Հովիտ	512
23	Ղարիբջանյան	1 042
24	Ախուրյան կայարան	-
25	Մայիսյան	1 955
26	Մարմաշեն	2 077
27	Մեծ Սարիար	410
28	Շիրակ	1 156
29	Ոսկեհասկ	2 156
30	Ջաջուտ	827
31	Ջաջուտավան	218
32	Ջրառատ	1 158
33	Վահրամաբերդ	1 895
34	Փոքրաշեն	227

¹ ՀՀ մարզերի քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

² ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղերի կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 952 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարության առընթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2017թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +13.8%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ²
35	Քեթի	1 056
Ամասիայի տարածաշրջան		
1	Այվար	239
2	Արավետ	-
3	Աղվորիկ	146
4	Ամասիա	2 137
5	Արդենիս	203
6	Արեգնադեմ	442
7	Բանդիվան	283
8	Բերդաշեն	234
9	Պաղակն	69
10	Բյուրակն	614
11	Գառնատիճ	209
12	Եղնաջուր	21
13	Գտաշեն	482
14	Կամխուտ	11
15	Զարիշատ	66
16	Երիզակ	-
17	Զորակերտ	185
18	Դարիկ	9
19	Ծաղկուտ	222
20	Լորասար	-
21	Հովտուն	194
22	Մեղրաշատ	561
23	Շաղիկ	133
24	Ողջի	595
25	Զրաձոր	329
Աշոցքի տարածաշրջան		
1	Աշոցք	2 810
2	Արփենի	415
3	Բաշգյուղ	60
4	Բավրա	642
5	Գոգհովիտ	385
6	Զույգաղբյուր	517
7	Թավշուտ	376
8	Թորոսգյուղ	354
9	Լեռնագյուղ	24
10	Կարմրավան	221
11	Կաքավասար	125
12	Կրասար	551
13	Հարթաշեն	118
14	Հոդմիկ	495
15	Զորաշեն	157
16	Ղազանչի	651
17	Մեծ Սեպասար	988
18	Մուսայեյյան	364
19	Մալուտ	102
20	Մարագյուղ	244
21	Մարապատ	103
22	Սիզավետ	395

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ²
23	Վարդաղբյուր	128
24	Յողամարգ	593
25	Փոքր Սարիար	274
26	Փոքր Մեպասար	243
Անիի տարածաշրջան		
1	Աղին	520
2	Աղին կայարան	86
3	Անիավան	488
4	Անիպեմզա	467
5	Բագրավան	917
6	Նորշեն	0.0
7	Գուսանագյուղ	926
8	Իսահակյան	1 072
9	Բարձրաշեն	-
10	Լանջիկ	995
11	Լուսաղբյուր	719
12	Հայկաձոր	558
13	Զիթեանքով	1 560
14	Զորակապ	1 237
15	Շիրակավան	847
16	Զրափի	1 030
17	Սառնաղբյուր	3 468
18	Սարակապ	623
19	Քարաբերդ	1 127
Արթիկի տարածաշրջան		
1	Անուշավան	2 123
2	Արևշատ	2 130
3	Գեղանիստ	1 360
4	Գետափ	826
5	Լեռնակերտ	1 536
6	Լուսակերտ	748
7	Հայկասար	224
8	Հայրենյաց	828
9	Հառիճ	1 538
10	Հոռոմ	2 402
11	Հովտաշեն	299
12	Մեծ Մանթաշ	2 544
13	Մեղրաշեն	1 305
14	Նահապետավան	1 257
15	Նոր կյանք	1 968
16	Պեմզաշեն	3 459
17	Սարայանջ	1 327
18	Սարատակ	1 460
19	Սպանդարյան	1 857
20	Վարդաքար	820
21	Տուֆաշեն	418
22	Փանիկ	3 216
23	Փոքր Մանթաշ	3 052

**ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2017թ.**

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կին ¹	տղամարդ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 267	4 733
Ծնվածներ, մարդ	137	62	75
Մահացածներ, մարդ	109	53	56
Ամուսնություններ	43	X	X
Ամուսնալուծություններ	10	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավայրերում, քառ.մ	30.7	X	X
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	171	80	91
հանրակրթական	1 256	591	665
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոց-ներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	133	88	45
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	41	15	26
միջին մասնագիտական	87	46	41
բարձրագույն մասնագիտական	180	112	68
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	36 677
Մարզիկներ, մարդ	260	42	218
Զբաղվածներ, մարդ	3 466	1 829	1 637
նրանցից՝ զիտական հիմնարկներում	4	2	2
նրանցից՝ զիտության դոկտոր	0.0	0.0	0.0
զիտության թեկնածուներ	1	0.0	1
ուսուցիչներ	144	124	20
բժիշկներ	23
միջին բուժանձնակազմ	58
Գործազուրկներ, մարդ	922	490	432
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 699	1 064	635
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	627	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	16 778
թատրոն	1 167
համերգ	925
թանգարան	4 444
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	46	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	23	X	X
միջին ծանրության	15	X	X
ծանր	7	X	X
առանձնապես ծանր	1	X	X

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են: